

Sygn. akt III AUa 573/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Elżbieta Gawda
Sędziowie	sędzia Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska sędzia Krzysztof Szewczak (spr.)
Protokolant: starszy sekretarz sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2020 r. w Lublinie

sprawy D. W.

z udziałem zainteresowanego Stowarzyszenia Ochrony (...) w D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji D. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 6 czerwca 2019 r. sygn. akt VIII U 616/15

I. uchyła zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i przekazuje sprawę Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L. do ponownego rozpoznania;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. na rzecz D. W. kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska Elżbieta Gawda Krzysztof Szewczak

III AUa 573/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 marca 2015 r., nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. stwierdził, że D. W. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej podlega ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 28 czerwca 2012 r. W uzasadnieniu tej decyzji organ rentowy wskazał, iż w toku

postępowania w sprawie ustalenia właściwego ustawodawstwa ustalono, że wnioskodawca podlega polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych od dnia 1 października 2010 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Pismem z dnia 26 maja 2014 r. organ rentowy wystąpił z wnioskiem do litewskiej instytucji ubezpieczeniowej o ponowną weryfikację sprawy. Po przeprowadzonym postępowaniu organ rentowy ustalił dla wnioskodawcy ustawodawstwo litewskie na okres od dnia 1 października 2010 r. do dnia 27 czerwca 2012 r. oraz ustawodawstwo polskie od dnia 28 czerwca 2012 r. ze względu na marginalny charakter pracy najemnej, o czym poinformował pismem z dnia 12 września 2014 r. Wobec tego od dnia 28 czerwca 2012 r. wnioskodawca polega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

W odwołaniu od tej decyzji D. W. zarzucił jej naruszenie art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez jego niezastosowanie, art. 5 i art. 16 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez jego niezastosowanie oraz art. 2 pkt 2 w zw. z art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego poprzez zaniechanie ponownego zwrócenia się do instytucji litewskiej w celu uzyskania wszystkich danych niezbędnych dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków wnioskodawcy. W uzasadnieniu odwołania wnioskodawca podniósł, że art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego zawiera normę kolizyjną, która powinna mieć zastosowanie w sprawie, a ponadto wskazał, że zgodnie z art. 16 rozporządzenia wykonawczego poinformował organ rentowy o wykonywaniu zatrudnienia w innym Państwie Członkowskim, przedstawiając dokumenty potwierdzające zatrudnienie. Po tej czynności zostało dla niego ustalone ustawodawstwo litewskie i nie zaszyły okoliczności, które uzasadniałyby zmianę tego stanowiska. Do dnia wydania decyzji ZUS nie uzyskał od litewskiej instytucji ubezpieczeniowej informacji odnośnie zaniechania wydania potwierdzenia(...) za okres od dnia 28 czerwca 2012 r. do dnia 31 stycznia 2014 r. W tej sytuacji ustalenie ustawodawstwa polskiego jest przedwczesne.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wnosił o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 6 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd I instancji ustalił, że D. W. od dnia 2 marca 2001 r. prowadzi jednoosobowo pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą (...).

W dniu 28 września 2010 r. wnioskodawca zawarł umowę o pracę na czas nieokreślony z firmą (...) z siedzibą w W.. Na jej podstawie został zatrudniony na stanowisku kierownika z wynagrodzeniem w wysokości 40 litów miesięcznie. Czas pracy wynosił 1 dzień w miesiącu. Rozpoczęcie wykonywania pracy zostało ustalone na dzień 1 października 2010 r. W imieniu pracodawcy umowę o pracę zawarł A. S..

Pismem z dnia 14 listopada 2013 r. D. W. zwrócił się do ZUS o wyłączenie go z ubezpieczeń społecznych z dniem 1 października 2010 r. z uwagi na zatrudnienie na terytorium Litwy.

W odpowiedzi na ten wniosek ZUS pismem z dnia 31 stycznia 2014 r. poinformował wnioskodawcę, że od dnia 1 października 2010 r. w zakresie zabezpieczenia społecznego ma wobec niego zastosowanie ustawodawstwo Republiki Litewskiej.

Pismem z dnia 19 lutego 2014 r. litewska instytucja ubezpieczeniowa (...) zwróciła się do ZUS z wnioskiem o ocenę, czy zakres pracy najemnej wnioskodawcy na Litwie w porównaniu do działalności gospodarczej w Polsce może być oceniany jako działalność o niedużej skali oraz o ponowne rozpatrzenie sprawy ustalenia właściwego ustawodawstwa.

Pismem z dnia 20 marca 2014 r. ZUS poinformował wnioskodawcę o wątpliwościach litewskiej instytucji ubezpieczeniowej odnośnie ustalenia ustawodawstwa wskazując, że praca na Litwie ma charakter marginalny. W związku z tym D. W. został poinformowany, że od dnia 1 października 2010 r. podlega polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

W odpowiedzi D. W. zwrócił się z wnioskiem o wydanie decyzji w zakresie ustalenia polskiego ustawodawstwa.

Kolejnym pismem z dnia 1 kwietnia 2014 r. ZUS wezwał wnioskodawcę do złożenia dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od dnia 1 października 2010 r.

W dniu 26 maja 2014 r. organ rentowy przesłał litewskiej instytucji ubezpieczeniowej informację o anulowaniu pisma z dnia 20 marca 2014 r. o ustaleniu polskiego ustawodawstwa w okresie od dnia 1 października 2010 r. do chwili obecnej ze względu na zmianę przepisów rozporządzenia wykonawczego.

Postanowieniem z dnia 28 maja 2014 r. organ rentowy zawiesił postępowanie administracyjne w sprawie wydania decyzji ustalającej dla wnioskodawcy obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej do czasu zakończenia postępowania z litewską instytucją ubezpieczeniową w związku z koniecznością ustalenia ustawodawstwa właściwego od dnia 1 października 2010 r.

ZUS kolejnym pismem z dnia 12 września 2014 r. skierowanym do litewskiej instytucji ubezpieczeniowej ustalił, że dla wnioskodawcy w okresie od dnia 1 października 2010 r. do dnia 27 czerwca 2012 r. ma zastosowanie ustawodawstwo litewskie, natomiast od dnia 28 czerwca 2012 r. ma zastosowanie ustawodawstwo polskie.

Pismo to zostało doręczone litewskiej instytucji ubezpieczeniowej w dniu 23 września 2014 r.

Postanowieniem z dnia 13 lutego 2015 r. ZUS podjął zawieszony postępowanie w sprawie ustalenia właściwego ustawodawstwa z uwagi na fakt, że litewska instytucja ubezpieczeniowa nie zgłosiła zastrzeżeń do ustalonego tymczasowo ustawodawstwa.

Organ rentowy zakończył postępowanie wydając w dniu 12 marca 2015 r. zaskarżoną decyzję, w której stwierdził, że wnioskodawca podlega polskim ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od dnia 28 czerwca 2012 r.

Sąd Okręgowy podniósł, że powyższy stan faktyczny ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, które zostały uznane w całości za wiarygodne, bowiem ich forma i treść nie budziły wątpliwości, a okoliczności w nich stwierdzone nie były kwestionowane przez strony.

Powołane w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku dokumenty, zdaniem Sądu Okręgowego, są wystarczające dla stwierdzenia przebiegu procedury ustalania ustawodawstwa właściwego pomiędzy polskim a litewskim organem ubezpieczenia społecznego. Podjęte czynności oraz ich podstawa prawna zostały wyjaśnione w kolejnych pismach, kierowanych również do wnioskodawcy. Z tych względów Sąd Okręgowy uznał, że nie zachodziła potrzeba dopuszczenia dowodu z zeznań pracownika ZUS na okoliczność zmiany ustaleń ustawodawstwa właściwego.

Nie istniała również potrzeba przeprowadzania dowodu z zeznań świadka A. S. na okoliczność rodzaju pracy wykonywanej przez wnioskodawcę, ilości dni świadczenia przez niego pracy oraz braku marginalnemu charakteru tej pracy. Okoliczności te, zdaniem Sądu Okręgowego, nie są istotne dla prawidłowego rozpoznania sprawy niniejszej, bowiem spór dotyczył w istocie ustalenia właściwego ustawodawstwa. Ustalenia w tym zakresie zostały natomiast poczynione na podstawie dowodów z dokumentów.

Sąd Okręgowy zacytował następnie treść przepisów art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. 2019 r., poz. 300 ze zm.) oraz art. 11 ust. 1 i art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U.UE.L 2004 r., poz. 166), zwanego dalej „rozporządzeniem podstawowym”, a także art. 14 i art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L 2009 r., nr 284), zwanego dalej „rozporządzeniem wykonawczym”.

Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie niniejszej organ rentowy dopełnił odpowiednich procedur przy ustalaniu podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na terytorium Polski. ZUS w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego ustalił tymczasowo właściwe ustawodawstwo mające zastosowanie do wnioskodawcy, o czym poinformował litewską instytucję ubezpieczeniową pismem z dnia 12 września 2014 r., które zostało doręczone tej instytucji w dniu 23 września 2014 r. W terminie 2 miesięcy od tego powiadomienia litewska instytucja ubezpieczeniowa nie poinformowała ZUS o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Wobec tego, na podstawie art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego, ustalenie tymczasowe stało się ostateczne.

Sąd Okręgowy podniósł, że przepisy rozporządzenia wykonawczego nie nakładają na instytucje ubezpieczeń społecznych specjalnych wymogów odnośnie formy ustalania ustawodawstwa, w tym ustalenia tymczasowego. Nie nakładają też wymogu uprzedniego wyłączenia ubezpieczonego z danego systemu krajowego. Przy ustalaniu ustawodawstwa należy wziąć pod uwagę treść korespondencji przesyłanej pomiędzy instytucjami, natomiast tymczasowe ustalenie właściwego ustawodawstwa również nie przesądza o jego ostatecznym zastosowaniu. Uruchamia jedynie procedurę zmierzającą do takiego określenia ustawodawstwa na podstawie art. 16 rozporządzenia wykonawczego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2016 r., I UZ 14/16 – LEX nr 2153430 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 marca 2018 r., III AUa 1893/17 – LEX nr 2488771).

Organ rentowy, zdaniem Sądu Okręgowego, był uprawniony do takiego określenia ustawodawstwa, pomimo przedłożenia umowy o pracę. Sama umowa o pracę nie jest bowiem dokumentem przesądzającym o faktycznym wykonywaniu pracy. Polska instytucja ubezpieczeniowa nie jest natomiast uprawniona do prowadzenia postępowania na terenie innego państwa i nie może ustalać podlegania ubezpieczeniom społecznym na terenie innego państwa. ZUS dopełnił procedury i poinformował litewską instytucję ubezpieczeniową najpierw o tymczasowym, a następnie o ostatecznym objęciu ubezpieczeniem społecznym w Polsce. Litewska instytucja ubezpieczeniowa w piśmie z dnia 26 stycznia 2016 r. potwierdziła, że pracownicy firmy (...) faktycznie pracy na terenie Litwy nie wykonują, a legalizacja działalności w ramach stosunku pracy jest fikcyjna. Prawomocnym orzeczeniem litewskiej instytucji ubezpieczeniowej z dnia 17 maja 2017 r. D. W. został wyłączony z litewskiego systemu ubezpieczeniowego za okres od dnia 2 września 2011 r. do dnia 1 lutego 2012 r. oraz od dnia 28 czerwca 2012 r. do dnia 31 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy podkreślił, że polski organ rentowy oraz polski sąd ubezpieczeń społecznych nie mogą badać zasadności tej decyzji i ustaleń faktycznych poczynionych w toku postępowania przez litewską instytucję ubezpieczeniową. Wnioskodawcy przysługują instrumenty przewidziane w litewskim systemie prawnym, dzięki którym może dowodzić, iż w rzeczywistości w spornym okresie wykonywał pracę na rzecz firmy (...).

Istotna jest również okoliczność, że litewska instytucja ubezpieczeniowa nie wydała wnioskodawcy zaświadczenia (...). Zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie, zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadczą, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie. W sprawie niniejszej wnioskodawca nie legitymował się takim zaświadczeniem, w związku z czym organ rentowy był uprawniony do wydania decyzji na podstawie posiadanej dokumentacji. Wnioskodawca nie przedłożył bowiem żadnych dodatkowych dowodów na okoliczność podlegania ubezpieczeniom i wykonywania pracy na terytorium Litwy.

Polski organ rentowy, zdaniem Sądu Okręgowego, postąpił zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 16 rozporządzenia wykonawczego, o czym świadczy treść korespondencji między instytucjami ubezpieczeniowymi. Ostatecznie litewska instytucja ubezpieczeniowa nie zakwestionowała tymczasowego podlegania przez wnioskodawcę ubezpieczeniu na terenie Polski, wobec czego ZUS wydał zaskarżoną decyzję. Sąd Okręgowy ustalił, że w stosunku do wnioskodawcy, prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą na terenie Polski, zastosowanie będzie miało ustawodawstwo polskie w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym od dnia 28 czerwca 2012 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.

Apelację od tego wyroku wniósł ubezpieczony D. W.. Zaskarżając wyrok Sądu I instancji w całości apelant zarzucił mu:

1/ nierozpoznanie istoty sprawy poprzez uznanie, że sąd jest związany rozstrzygnięciami instytucji litewskich w zakresie podlegania przez wnioskodawcę odpowiedniemu ustawodawstwu, a tym samym niezbadanie merytoryczne odwołania, jego zarzutów i twierdzeń przejawiające się m.in. w oddaleniu wniosków dowodowych, w sytuacji gdy sąd pierwszej instancji jest zobowiązany dogłębnie przeanalizować sprawę, w tym jej materialne i faktyczne podstawy;

2/ naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 13 ust. 3 w związku z art. 11 ust. 3 lit. „a” rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że w przypadku wnioskodawcy nie zachodzą przesłanki do przyjęcia, iż wykonywał on pracę najemną na terenie Republiki Litwy w okresie wynikającym z zaskarżonej decyzji, zaś w tym okresie wykonywał pracę na własny rachunek na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, co uzasadnia określenie podlegania polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych, podczas gdy okoliczności sprawy, a zwłaszcza zgromadzone w sprawie dowody nie pozwalają na takie ustalenie;

3/ naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 217 § 2 k.p.c. w związku z art. 207 § 3 k.p.c. i art. 227 k.p.c. poprzez niezasadne oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodów z dokumentów oraz zeznań świadków na okoliczność rodzaju oraz charakteru pracy wykonywanej przez wnioskodawcę na terenie Litwy, w sytuacji gdy wniosek ten nie był spóźniony, został zgłoszony na okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy oraz nie zmierzał do przedłużenia postępowania;

4/ naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak rozważenia materiału dowodowego, dokonaniu oceny zgromadzonych dowodów w sposób pobieżny i wybiórczy, zaniechaniu jakiegokolwiek inicjatywy dowodowej i oparciu się jedynie na dokumentacji litewskiej instytucji ubezpieczeniowej, która jest niepełna i niewystarczająca do właściwego wyjaśnienia sprawy niniejszej.

W konsekwencji tych zarzutów ubezpieczony domagał się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania ewentualnie zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania. Wnosił nadto o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Apelant wniósł również o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. S.. Podniósł przy tym, że ten wniosek dowody został oddalony przez Sąd Okręgowy, ale na to uchybienie przepisom postępowania zostało wniesione przez ubezpieczonego zastrzeżenie w trybie art. 162 k.p.c.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego D. W. jest zasadna, a jej uwzględnienie skutkowało uchyleciem zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego.

Spór w sprawie niniejszej sprowadzał się do oceny, jakie ustawodawstwo jest właściwe dla wnioskodawcy D. W. w zakresie obowiązkowych ubezpieczeń społecznych od dnia 28 czerwca 2012 r. w związku z prowadzeniem przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie Polski oraz wykonywaniem pracy najemnej na terenie Litwy.

Sąd Okręgowy, z uwagi na transgraniczny charakter ubezpieczenia społecznego wnioskodawcy, trafnie powołał się na przepisy wspólnotowej koordynacji, tj. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L 2004, Nr 166, poz. 1), zwane dalej „rozporządzeniem podstawowym” oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L 2009, Nr 284, poz.1), zwane dalej „rozporządzeniem wykonawczym”.

Zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. Zgodnie natomiast z art. 16 rozporządzenia wykonawczego, odnoszącym się do procedury dotyczącej stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego:

1. Osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania.
2. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu.
3. Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4 lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.
4. W przypadku, gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami, podmioty te starają się dojść do porozumienia, zgodnie z warunkami ustalonymi powyżej, a zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego.

W okolicznościach sprawy niniejszej organ rentowy poinformował wnioskodawcę pismem z dnia 31 stycznia 2014 r., że w zakresie zabezpieczenia społecznego ma wobec niego zastosowanie od dnia 1 października 2010 r. ustawodawstwo Republiki Litewskiej. Ustalenie to miało charakter tymczasowy w rozumieniu art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego.

Litewska instytucja ubezpieczeniowa (...) pismem z dnia 19 lutego 2014 r. zwróciła się do ZUS z wnioskiem o ocenę, czy zakres pracy najemnej wnioskodawcy na Litwie w porównaniu do działalności gospodarczej w Polsce może być oceniany jako działalność o niedużej skali oraz o ponowne rozpatrzenie sprawy ustalenia właściwego ustawodawstwa.

ZUS pismem z dnia 20 marca 2014 r. poinformował wnioskodawcę o wątpliwościach litewskiej instytucji ubezpieczeniowej odnośnie ustalenia ustawodawstwa wskazując, że praca na Litwie ma charakter marginalny. W związku z tym D. W. został poinformowany, że od dnia 1 października 2010 r. podlega polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Pozwany organ rentowy w dniu 26 maja 2014 r. przesłał litewskiej instytucji ubezpieczeniowej informację o anulowaniu ustalenia polskiego ustawodawstwa od dnia 1 października 2010 r. ze względu na zmianę przepisów rozporządzenia wykonawczego. W kolejnym piśmie z dnia 12 września 2014 r. skierowanym do litewskiej instytucji ubezpieczeniowej poinformował o ustaleniu, że dla wnioskodawcy w zakresie zabezpieczenia społecznego w okresie od dnia 1 października 2010 r. do dnia 27 czerwca 2012 r. ma zastosowanie ustawodawstwo litewskie, natomiast od

dnia 28 czerwca 2012 r. ma zastosowanie ustawodawstwo polskie. Do tak ustalonego tymczasowo ustawodawstwa litewska instytucja ubezpieczeniowa nie zgłosiła zastrzeżeń. Wobec tego organ rentowy zaskarżoną decyzją z dnia 12 marca 2015 r. stwierdził, że z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej D. W. podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych od dnia 28 czerwca 2012 r.

W toku postępowania prowadzonego w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego przez obie instytucje ubezpieczeniowe litewska instytucja ubezpieczeniowa (...) zgłosiła szereg uwag dotyczących tego, że praca najemna wykonywana przez D. W. na terenie Litwy ma charakter marginalny w porównaniu z działalnością gospodarczą prowadzoną w Polsce. Te wątpliwości litewska instytucja ubezpieczeniowa oparła nie tylko na treści umowy o pracę zawartej przez wnioskodawcę z firmą (...) (praca świadczona jedynie przez 8 godzin miesięcznie za średnie miesięczne wynagrodzenie w wysokości 20 LT, które nie pokrywało nawet kosztów dojazdu do miejsca wykonywania pracy), ale także na wynikach kontroli przeprowadzonych przez Państwową Inspekcję Pracy Republiki Litewskiej w firmie (...). W trakcie tych kontroli ustalono, że firma (...) na Litwie realnie nie prowadzi żadnej działalności.

W toku postępowania apelacyjnego został powołany przez wnioskodawcę nowy fakt mający istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, na który nie mógł on powołać się w postępowaniu przed Sądem I instancji, a mianowicie wyrok Okręgowego Sądu Administracyjnego w W. z dnia 14 listopada 2019 r., którym uchylone zostało pismo Państwowej Inspekcji Pracy Republiki Litewskiej zawierające ustalenia dotyczące prowadzenia przez firmę (...) działalności na Litwie (dowód: tłumaczenie na język polski z języka litewskiego wyroku Okręgowego Sądu Administracyjnego w W. z dnia 14 listopada 2019 r. – k. 239-243 oraz ten wyrok w języku litewskim – k. 244-247). W tym miejscu należy zauważyć, że na tych ustaleniach Państwowej Inspekcji Pracy Republiki Litewskiej oparła się litewska instytucja ubezpieczeniowa zajmując stanowisko w trakcie uzgodnień z pozwanym organem rentowym przeprowadzonych w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Ta okoliczność sprawia, że zachodzi na nowo potrzeba uruchomienia procedury opisanej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Sądy rozpoznające sprawę niniejszą, co należy z całą mocą podkreślić, nie mogą tu zastępować pozwanego organu rentowego w podjęciu odpowiedniej inicjatywy zmierzającej do uruchomienia procedury przewidzianej w ostatnio powołanym przepisie. Uzgodnienia, o których mowa w art. 16 rozporządzenia wykonawczego mogą być dokonane wyłącznie przez właściwe instytucje ubezpieczeniowe państw członkowskich. W związku z tym zachodziła konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazania sprawy temu ostatniemu organowi do ponownego rozpoznania.

Wycofanie zaświadczenia (...) przez właściwy organ rentowy, który chce ustalić, że obywatel jego państwa nie podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego, musi nie tylko współdziałać z organem innego państwa członkowskiego w celu zapewnienia ubezpieczonemu właściwego zabezpieczenia społecznego, ale także dokonać szczegółowych ustaleń w zakresie wskazanym w art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego (ustalenie pracy marginalnej).

Istotą powyższych regulacji jest zapobieżenie sytuacji, aby osoba prowadząca działalność gospodarczą i jednocześnie wykonująca pracę najemną, w różnych państwach członkowskich Unii Europejskiej, nie podlegała żadnemu ustawodawstwu lub też podlegała ustawodawstwu więcej niż jednego państwa. Organ rentowy nie może zatem swoją decyzją spowodować takiej sytuacji.

W niniejszej sprawie należało więc ustalić, czy wnioskodawca D. W. faktycznie wykonywał pracę na terytorium Republiki Litewskiej na rzecz firmy (...) oraz czy charakter i rozmiar tej pracy w porównaniu z rozmiarem pozarolniczej działalności gospodarczej prowadzonej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje na to, że praca ta winna być uznana za marginalną w rozumieniu przepisów rozporządzenia wykonawczego. Powołany wyżej wyrok Okręgowego Sądu Administracyjnego w W. z dnia 14 listopada 2019 r. w istocie podważył ustalenia kontroli przeprowadzonych przez Państwową Inspekcję Pracy Republiki Litewskiej m.in. w firmie (...), z których wynikało, że firma ta na terytorium Litwy faktycznie nie prowadzi działalności. Na ustaleniach tych kontroli opierała się litewska instytucja ubezpieczeniowa w trakcie wcześniejszych uzgodnień prowadzonych z pozwanym organem rentowym. Ten ostatni organ nie może obecnie samodzielnie dokonywać ustaleń, czy D. W. w spornym okresie wykonywał pracę najemną na terytorium Republiki Litewskiej oraz jaki był jej charakter i rozmiar. Obowiązany jest więc nawiązać kontakt

z litewską instytucją ubezpieczeniową w celu zawarcia porozumienia w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych mającego zastosowanie do wnioskodawcy. W pierwszej kolejności należy ustalić, czy powołany wyżej wyrok Okręgowego Sądu Administracyjnego w W. z dnia 14 listopada 2019 r. jest już prawomocny. Organ rentowy w toku postępowania mającego na celu ustalenie właściwego dla D. W. ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych również winien mieć na uwadze zarzuty przedstawione w apelacji wnioskodawcy oraz zgłoszone przez niego dowody w toku postępowania apelacyjnego.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Apelacyjny uznał za konieczne i celowe uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio temu organowi.

O kosztach instancji odwoławczej Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2018, poz. 1800 ze zm.).

Z przedstawionych wyżej względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 477^{14a} k.p.c. orzekł jak w sentencji.